

Naročnina
Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesечно 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesечно 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugo-
slaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stoip. peti-vrsta
malí oglaš po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
a. Pri večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prezniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nebrankirano
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2325

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cekovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Banski sveti

Velika prednost prehoda iz dvotirnega v enotiren sistem je v njegovi pomenitvi uprave. Mesto dveh uprav je treba vzdrževati sedaj samo eno, ker združuje banska uprava v sebi posle bivših velikih županstev in bivših oblasti. Obenem pa je bilo z združitvijo dveh uprav doseženo tudi veliko poenostavljenje uprave, da se morejo razvijati posli sedaj hitreje. Posebne pridobitve pa izvirajo tudi iz povečanja upravnega ozemlja, ker so vse banovine tako velike, da tvorijo že močna gospodarska okrožja. Treba pa je, da ima banska uprava še eno prednost, in to je ono, ki so jo imele bivše oblasti.

Te so izhajale naravnost iz ljudstva in so bile zato tudi v živem stiku z ljudstvom. Zato je ljudstvo smatralo te oblasti, če so seveda delovale dobro, kot svoje in zato ni z nejevoljo plačevalo oblastnih davkov, ker je vedelo, da na vse zadnje plačuje vse te davštine le za sebe. To prednost oblastnih uprav je spoznal tudi zakonodajalec in zato je z ustanovitvijo banskih svetov hotel tudi banskim upravam zagotoviti prednost oblasti. Ti banski sveti naj bi bili ona institucija, ki bi tvorila vez med ljudstvom in bansko upravo in ti banski sveti naj bi poskrbeli, da izve banska uprava za vse potrebe in upravičene želje prebivalstva. Zato je zakonodajatelj določil banskim svetom ravno pri sestavi banskih proračunov važno besedo, a banski proračun je merodajen za vse delo banske uprave. V sedanjih posebnih razmerah seveda ni mogel dati zakonodajalec banskim svetom tudi že odločilno moč, se bo itak vsaka pametna misel upoštevala. Če bo n. pr. ves banski svet na podlagi tehničnih razlogov priporočal kakšno stvar, potem se pač ni bati, da ne bi banska uprava teh predlogov v polni meri upoštevala. Dobri nasveti najdejo vedno tudi svoje dobro mesto.

Vse je le odvisno od tega, kako se bodo znali uveljaviti člani banskih svetov. Če bodo ti imeli pred očmi le obče interese in popolnoma pozabili na vsake egoistične zasebne, potem je tu že prvo jamstvo, da bodo banski sveti delovali dobro in dosegli svoj namen. Zato mislimo, da spadajo v banske svete samo možje, ki so s svojim delom že dokazali, da se znajo žrtvovati za celoto. Ljudi, ki vedno iščejo le same sebe, pač ni treba v tako važni instituciji, kakor so banski sveti. Člani banskega sveta pa morajo biti tudi čisto neodvisni možje. Ta neodvisnost mora iti tako daleč, da bodo mogli člani banskega sveta br niti interese države in ljudstva tudi pred interesi mogočnih industrijskih družb in podjetij. Zakaj sila države in naroda ni v posameznikih, temveč v ljudstvu. Kaj nam pomaga, če posamezniki kupijo tudi milijone in milijone, če pa pri tem propada narod.

Glavna naloga banskih svetov bo, da skrbje za gospodarski napredek države. Zato je jasno, da naj bi prišli v banske svete ljudje, ki poznajo naše gospodarstvo. Ali naše gospodarstvo ne tvorijo samo bogati tvorničarji, temveč večina našega bogastva izhaja od kmetov in delavcev našega dela. Naše kulturno življenje pa ustvarjajo močni intelektualci. Ti stvaritelji naših dobrin so tudi najboljše poznavalci naše sile, ti pa obenem vedo, kje so napake in pomanjkljivosti največje in zato naj bo za te ljudi tudi v prvi vrsti prihranjen prostor v banskih svetih.

Cvet naših ljudi, ne tistih, ki se jih pri vsaki priliki vedno vidi, temveč cvet onih naših ljudi, ki so dejansko ustvaritelji našega napredka, naj bo zbran v banskih svetih. In poleg tega takih mož, ki imajo značaj, da jih narod spoštuje. To pa je prvi pogoj za uspešnost banskega sveta, da uživa spoštovanje naroda. To spoštovanje je najboljša vez med narodom in upravo in to spoštovanje daje tudi narodu prepričanje, da se tudi njegovi interesi na merodajnem mestu spoštujejo.

In še nekaj je največje važnosti. V banske svete spadajo samo možje, ki imajo nad vse razvit čut odgovornosti, ki se bodo ob vsaki priliki zavedali, da so za vsako svoje dejanje odgovorni kralju in narodu. V povojnih časih je ta čut odgovornosti marsikje popustil in nekateri so ga sploh izgubili. Treba pa je, da ta čut zopet povsodi prodre, ker samo tako bomo obvarovani vseh onih žalostnih afer, ki jih je bila zlasti povojna doba tako polna.

Na eni strani prepričati vsak birokrati- zem, a drugi strani pa pripomoči, da dobimo pravo ljudsko upravo, to je visoka naloga banskih svetov. Ne bo jim težko te naloge doseči, ker je ban dravske oblasti inž. Sernec

Razprave o cerkvenopolitičnih vprašanjih Akcijski jugoslovanski škofovi

Belgrad, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Danes so dospeli z jutranjim brzovlakom v Belgrad ljubljanski škof dr. Jeglič, zagrebški škof doktor Bauer in splitski škof dr. Bonifatić. V Belgradu se jim je pridružil belgrajski škof dr. Rodić. Škofje so predvsem obiskali dvor, kjer so se vpisali v dvorsko knjigo in obenem zaprosili za avdijenco. Ob 11 so imeli v nuncijaturi jugoslovanski škofje sestanek s papeškim nuncijem na našem dvoru. Razgovor je trajal eno uro. Ob 12 in en četrt so se zglasili škofje

v pravosodnem ministrstvu, kjer so v enournem pogovoru prerešali z ministrom cerkveno politična vprašanja. Popoldne so skupno obiskali finančno ministrstvo.

Belgrad, 20. nov. (Tel. »Slov.«) V Belgradu se mudi dr. Rittig, zagrebški občinski svetovalec in župnik. Zglasil se je v predsedstvu vlade, kjer je ostal eno uro v razgovoru ter se v imenu zagrebške občine zahvalil za reforme, ki so bile izvedene ob priliki nove razdelitve države na banovine.

Umor uradnika Teodoroviča

Belgrad, 20. nov. AA. Na prošnjo agrarnih interesov iz občin Beodra in Dragutina je ministrstvo agrarne reforme že lani odobrilo, da se v omenjenih dveh občinah na velikih posestvih Andora Karačonića izvrši revizija agrarnih objektov in subjektov. Ker je razdelitev v tem ministrstvu že izvršena, je odredil višji agrarni urad v Velikem Bečkereku, da se 8. t. m. in naslednje dni izvrši razdelitev agrarnega zemljišča in da se agrarnim interesom izroči v dejansko posest. Odposlanec agrarnega urada Stevan Teodorović, ki je izvrševal razdelitev, je ugotovil, da je ena parcela na tem posestvu v površini treh jut in ki je pod agrarno reformo, zasidena po neki neupravičeni osebi, ki je brez odobritve agrarnega oblasti to zemljo si samovoljno prilastila. To je neki Pajić, trgovec, ki je baje to parcelo od veleposestnikov kupil, a brez znanja in dovoljenja ministrstva agrarne reforme in ministrstva za poljedel-

stvo. Včeraj, 19. t. m., ko je prišla vrsta na to parcelo, sta zahtevala Pajićeva dva sinova od agrarnega odposlanca Stevana Teodorovića, da ju v zemljiški knjigi vpiše kot lastnika. Teodorović na podlagi obstoječih zakonskih predpisov ni mogel storiti ter jima je svetoval, naj se pritožita na nadrejeno mu oblastvo. Niso še znane bližnje okolnosti, zakaj sta sinova nato napadla odposlanca Teodorovića. Znano je doslej samo to, da je bil Teodorović napaden, ko je sedel v voz in ko je eden izmed bratov držal konje za uzdo, drugi pa ga je napadel s puščico in mu z nožem prežalil aorto, da je Teodorović na mestu izdihnil. Proti ubijalcema je uveden sodni postopek, a Teodorovićevo truplo so prepeljali v Veliki Bečkerek. Ker je bil pokojni Teodorović vreden in sposoben uradnik in je umrl v izvrševanju službe, je določeno, da se bo pogreb vršil na državne stroške in da bo na krsto položen venec ministrstva za poljedelstvo.

Za notranjo kolonizacijo

Kmetijski minister za podpiranje naseljencev in zadružništva

Belgrad, 19. nov. AA. Kolonijam naših dobrovoljcev, optantov, kolonistov in drugih agrarnih interesov se dolej ni posrečilo zbuditi primerno pozornost za njih gospodarski in kulturni prospek. Tako pristojna oblastva kakor tudi zasebni interesi so jih po krivici zanemarili. Zlasti je izostala vsaka moralna podpora s strokovnimi posveti, ki bi bili psihološko učinkovali, da se ti ljudje počutijo v svojih novih domovih kakor doma. To velja zlasti tudi za gospodarske in socialne ukrepe, ki so za organizacijo njihovih novih domovljaj potrebnejši kakor kdaj prej. Da bi se tudi našim kolonistom šlo v tem pogledu na roko, je minister poljedelstva dr. Oto Frangeš razposlal okrožnico na vse bane, pozivajoč jih, naj posvete svojo pozornost našim naseljencem. Pred vsem morajo bane pozvati svoje strokovne poljedelske referente, da prireajo s po-

močjo sreskih poljedelskih referentov po naših kolonijah predavanja in tečaje v zmislu čl. 10, 12 in 16 zakona o pospeševanju poljedelstva. Ravno tako naj veterinarski referenti s pomočjo sreskih referentov, zlasti pa z občinskimi, kjer jih imajo, organizirajo čim pogostejša predavanja in tečaje iz veterinarske stroke. Občine naj opozore, naj njeni organi, zlasti beležniki, poslovodje in inteligentnejši občani, posvečajo večjo pažnjo članom kolonij in da posejajo kolonije v njihovem okolišju čim pogostejše. Posebna pozornost naj velja propagandi za ustanavljanje raznovrstnih zadrug, predvsem produktivnih. Referenti morajo po prirejenih predavanjih in tečajih oddati poročila banom, ki bodo na osnovi teh poročil sestavljali referate za ministra s svojimi nadaljnjimi predlogi glede povzdige naših naseljencev.

Pogodba z velenjsko elektrarno potrjena

Belgrad, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Na predlog gozdarskega in rudarskega ministrstva je predsedstvo vlade odobrilo pogodbo sklenjeno med državnim premogovnikom Velenje in Kranjskimi deželnimi elektrarnami za izključno dobavo in predelavo električnega toka iz omenjenega premogovnika.

Kakor je javnosti znano, se je zgradila v Velenju moderna električna centrala s parnim pogonom, ki je že danes v stanju, da proizvaja energijo 2.500 konjskih sil, ki se po potrebi lahko vsak čas znatno poveča. Za gorivo pod parnimi kotli se lahko uporablja na licu mesta v rudniku pridobljeni premog, ki je radi svoje mlajše starosti manjše kurilne vrednosti, ter se radi tega ni mogel primerjati z materialom drugih premogovnih slojišč v Sloveniji. Ta nedostatek je bil že mnogokrat vzrok, da rudnik ni mogel konkurirati in je bila celo rentabilnost rudnika že večkrat ogrožena, ker se premog ni mogel prodati. Radi tega se je že pred nekaj leti javila ideja, pretvoriti ta manj vreden premog

na licu mesta v kalorično energijo, to pa z zgradbo električne centrale v električno moč, katero po daljnovodih lahko poljubno pošiljamo v zadnjo gorsko vas in v cvetoča mesta.

Tako napravo imamo sedaj v Velenju, katera bo zagotovila rudniku, ki razpolaga z drobnimi premogovnimi zakladi, nemoten obstoj, prebivalstvu pa trajen zaslužek.

Enakega pomena je tudi pogodba, sklenjena med velenjsko in Kranjskimi deželnimi elektrarnami. Te so se namreč zavezale, da prevzamejo za dobo 50 let ves tok iz električne centrale in da prično takoj z zgradbo daljnovodov, ki bodo potekali iz Velenja po Savinjski dolini ob obljudenih vaseh in trgih do Domžal, ter proti Gorenjski, kjer se bodo spojili z obstoječimi električnimi napravami Kranjske deželne elektrarne na Završnici, ki tudi že razpolaga z 2000 PS. Na ta način bo naše ozemlje prepreženo po električni mreži, iz katere bodo črpali ceno električno moč kmetje, obrtniki in industrijanci, razsvetljavo pa celokupno prebivalstvo.

S hvaležnim priznanjem moramo torej gledati na zasluge sedanjega gozdarskega in rudarskega ministrstva, da je v svojem temeljitem gospodarskem pojmovanju podpiral to akcijo in jo dovedel v fazo, s katero se ustvarja slovenskemu ozemlju trden temelj vsestranskega gospodarskega razvoja in procvita.

Za žrtve morilca Babića

Zagreb, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Na današnji seji mestnega finančnega odbora je župan g. dr. Skulj predlagal, da naj se določi za rodbini detektivov, ki jih je ubil Mijo Babić, mesečna podpora. Predlog je bil sprejet.

Italija, Heimwehr in emigranti

Belgrad, 20. novembra. (Tel. »Slov.«) Paradoksno je, da je na pisanje jugoslovanskega tiska proti akciji Heimwehra in jugoslovanskih emigrantov frankovcev, reagiral italijanski tisk na oster način, medtem ko je avstrijska javnost v glavnem odobrila pisanje jugoslovanskih listov kot upravičeno obrambo jugoslovanskih interesov.

Italijani si prizadevajo prikazati svetlo, kako hoče jugoslovanski tisk vprijeti zoper Avstrijo kampanjo. To absolutno ni res. Jugoslovanska javnost veruje v vlado dr. Šoberja in se bo tudi veselila, ako se mu bo posrečilo izvesti notranjo razorožitev takih društev, kot je Heimwehr, ki ogrožajo ne samo mir v sednji Avstriji, ampak sploh v Srednji Evropi.

Medtem ko italijanski tisk napada naše liste, je karakteristično, da o Heimwehru ali popolnoma molči ali pa ga brani. Rimska »Tribuna« n. pr. hoče Avstrijo posvariti in jo odvrta od Jugoslavije, češ, da ta država hoče izvesti nanjo pritisk in to celo vojno. »Tribuna« pri tem poudarja, da smatra tudi za nedopustno spustiti se v diskusijo z jugoslovanskim tiskom o »dokazih, s katerimi skuša Belgrad izzvati sodbo tako zvanega civiliziranega sveta o jugoslovansko-italijanskih odnosih in o vzrokih, ki so dovedli do tega, da so se ti odnosi poslabšali. Fašistične Italije se nič ne tiče, ako se v Belgradu falsificira zgodovina londonskega pakta. Taka diskusija ne bi bila v skladu z dostojanstvom in prestižem Italije kot velesile.«

Kampanjo proti Heimwehrovcem prikazuje »Tribuna« kot rezultat akcije druge internacionalne in framažonske. Da je pri tem popolnoma napačno tolmačiti hrvatske emigrante in opravičevati nekatere bivše avstrogrške hrvatske oficirje je spričo italijanskega mišljenja na dlani.

»Tribuna« hoče nadalje spraviti jugoslovansko vlado v direktno zvezo z napadi na Heimwehr. Ves svet pa ve, da je baš jugoslovanski tisk tisti, ki se ne vmešava v notranje avstrijske zadeve, nasprotno so ravno emigranti oni, ki vodijo po svojih eksponentih Heimwehrovce. Jugoslovanski tisk je od prvega početka nastopal proti tej akciji in tako indirektno branil avstrijsko državo in avstrijsko vlado. Interes jugoslovanskega tiska je bil samo ta, da vidi tudi v Avstriji urejeno državo in zato je neresnica, da bi bil hotel Belgrad videti Avstrijo v neredu, kot to trdi »Tribuna«.

Istotako ni točno, da belgrajska vlada širi vesti, češ, da je bila v Zagrebu odkrita zarota za restavracijo habsburške hiše. Nasprotno je avstrijski tisk prinesel prav zanimive informacije o zvezi Heimwehra in frankovcev. Avstrijskemu tisku so bila, kar je jasno, pogajanja med Heimwehrovci in frankovci bolj znana, nego jugoslovanski vladi. Zato je tudi pričevanje avstrijskega tiska precej verjetno. Kampanja italijanskega tiska ima svojo oporo samo v nekaterih dunajskih heimwehrovskih listih in v frankovskih emigrantovskih krogih, na čelu katerih stoji general Sarkotić.

Tako je včeraj general Sarkotić podal na Dunaju izjavo, v kateri napada našo državo in jo slika v zelo slabi luči. Demantira legitimistično zaroto, kakor tudi to, da bi bil on vodja kakršnegakoli zarotniške gibanja. General Sarkotić pravi, da je 9. novembra t. l. podal jugoslovanskemu poslaniku na Dunaju Milojeviću svoje nazore glede Jugoslavije in ga prosil, da to sporoči belgrajski vladi. O tem razgovoru ne pove ničesar, smatra pa, da je ta izjava izzvala napad jugoslovanskega tiska. Naravno je, da to ni res.

Jugoslovanski tisk ni ničesar drugega storil, kakor, da je opozoril svet na akcijo Heimwehrovcev in frankovcev ter s tem izvršil le svojo dolžnost, ker je opozoril na nevarnost za mir, ki bi se lahko povečala, ako bi se akcija Heimwehra razširila. Najboljši dokaz da jugoslovanski tisk zoper Avstrijo ni postal ofenzivno, ampak le defenzivno je v tem, da je dunajski tisk potrdil argumente naše javnosti. Tudi danes goji jugoslovanska vlada popolno zaupanje v vlado dr. Šoberja in je prepričana, da bo ona storila vse potrebno, da ne nastanejo po krivdi Heimwehrovcev v Srednji Evropi vznemirljive komplikacije. Mi se ne vmešavamo v notranje zadeve Avstrije ker bi to le škodovalo obema državama. Iz pisanja jugoslovanskega tiska je bilo vsemu svetu razvidno, da je naša akcija popolnoma pacifična in tega spoznanja v svetu ne bode zbrisala niti kampanja italijanskega tiska niti izjave generala Sarkotića.

imenovanja pri banski upravi

Beograd, 20. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja so postavljeni pri dravski banski upravi:

za načelnika tehničnega oddelka ing. Matija Krajc, upravnik oblastne tehnične uprave v Ljubljani;

za tehničnega inšpektorja v 3/I Ivan Zbrizaj, generalni inšpektor;

za tehnične svetnike v 1/4 Karol Orel, inšpektor, Leon Mencinger, inšpektor, ing. Josip Otahal, inšpektor, in Vladislav Bevc, inženjer;

za tehničnega svetnika I/5 Alojz Kočevar, inšpektor;

za tehnična pristava v 1/6 ing. Vilko Piletič in St. Stolk.

Pred važnimi gospodarskimi pogačani

Novi Sad, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Danes je novosaška borza izdala tale komunikacije. Javili smo že, da so madžarski kmetovalci pričeli z akcijo, da bi se dosegel med Jugoslavijo, Romunijo in Madžarsko sporazum za eksport kmetijskih produktov. Te dni je direktor novosaške borze dr. Gedeon Djundjerski posetil budimpeštanske kmetijske kroge. Obisk je bil čisto informativnega značaja. Naši predstavniki so se sestali z madžarskim eksportnim društvom, ki mu stoji na čelu Elemir Stuač, z zastopniki budimpeštanske borze in drugih gospodarskih krogov. O predmetu se je razvila prijateljska diskusija. Zgleda, da se bo dalo to vprašanje ugodno rešiti.

Za narodno vlado v Bolgariji

Sofija, 20. nov. AA. Včeraj se je v sobranju pričela razprava glede odgovora na prejšnjo besedo. V imenu zemljoradnikov je govoril poslanec Markov, ki je s statističnimi podatki orisal težki gospodarski položaj Bolgarske. Posl. Markov je nato dokazoval, da je proračun pretirano visok in da notranji položaj ni normalen. Bolgarska je polna razbojnikov. Posl. Markov je zahteval energične ukrepe proti neprestanim razbojstvom. Zanimivo je, da je posl. Markov v svojem govoru navedel, da je razbojnik Uzunov po 9. juliju 1923 postal član narodnjaške stranke, h kateri je pripadal tudi bolgarski minister zunanjih poslov Burov. Svoj govor je poslanec Markov sklenil s pozivom, da je treba dati Bolgarski ljudsko vlado.

Ugoden potek pogajanj

Sofija, 20. nov. AA. Bolgarska agencija javlja: Na današnji seji bolgaro-jugoslovanske komisije, ki ji je predsedoval vodja jugoslovanske delegacije Saponi, je bila končana diskusija o principijski rešitvi vprašanja dvolastniških posestev. Delegaciji sta se sporazumeli o osnovni kasnejši razpravi in o načinu praktične likvidacije tega vprašanja. Diskusija je tekla v najbolj prijateljskem tonu in obe delegaciji sta pokazali živo željo, da se to vprašanje končno reši čimprej, ker je to v interesu obeh držav. Prihodnja seja bo jutri.

„Ugodnosti“ nemške manjšine

Dunaj, 20. nov. AA. Javlja iz Bečna, da je prefekt za pokrajino Bocen izdal dovoljenje za uporabo nemškega jezika v tehle primerih: 1. V restavracijah je dovoljena uporaba tujih jezikov na jelovnikih in s tem tudi nemškega jezika; toda italijanski jezik mora biti na prvem mestu;

2. Najem v restavracijah, na jedilnem priboru in posodah, ki so bili že od prej nemški, so dovoljeni tudi nadalje v nemškem jeziku, a le dotlej, dokler se ti predmeti ne izkarijajo;

3. Na trgovskih pismih in cirkularjih sme biti uporabljena nemščina za italijanskim jezikom.

Angleški rudarji za vlado

London, 20. novembra. (Tel. »Slov.«) Na današnjem glavnem zasedanju zveze angleških rudarjev pod predsedstvom novega predsednika Richardsa se je glasovalo o predlogih vlade. Vsi distrikti, razen distrikta Yorkshira, so se soglasno izjavili za sprejem vladnega programa. Lastniki rudnikov še niso objavili svoje odločitve glede vladnih predlogov. Zdi se pa, da so delodajalci še zelo oddaljeni od sporazuma z vlado.

Novi pariški nadškoj

Prelata Verdiera so 18. t. m. oficijelno pozvali, da prevzame nadškofijsko stolico v Parizu. Novi nadškoj je doslej vodil duhovniški seminar Saint Sulpice. Izбира Sv. stolice se tako v cerkvenih kakor vladnih krogih smatra kot izredno posrečena. Zivahno se komentira dejstvo, da je sv. Oče z imenovanjem navadnega duhovnika na tako odlično mesto zvala hotel poudariti, da so brez ozira na prejšnje časti tudi najvišja mesta v hierarhiji dostopna onim, ki so po svojem značaju in dosedanjem delu za to sposobni. Politični krogi poudarjajo, da se je novi nadškoj dosedaj omejeval izključno na znanstveno in vzgojno delo, ne da bi dosedaj v javnem življenju bil kakorkoli posebno opažen. Z vsjo gotovostjo se pričakuje, da bo nadškoj Verdier v naslednjih dneh sprejel kardinalski klobuk, kakor je bil doslej vedno običaj v slavni vrsti njegovih škofovskih predhodnikov.

Pomirljiva izjava našega dunajskega poslanika

Dunaj, 20. novembra. (Tel. »Slov.«) Jugoslovanski poslanik na Dunaju Milojević je podal dopisniku »Neue Freie Presse« sledečo izjavo: »Na vprašanje, kaj mislim o obojestranskem razburjenju v listih v Jugoslaviji in v Avstriji, odgovarjam takoj s tem, da sem prepričan, da ta način pisanja ne bo imel nobenega vpliva na prijateljske odnose med Jugoslavijo in Avstrijo. Tekom večletnega delovanja kot poslanik sem se vedno trudil, da v smislu intencij svoje vlade vzdržujem

najboljše odnose med obema državama, ki sta že kot sosedni državi v lastnem interesu navezani druga na drugo, ter lahko z zadostnim ugotovim, da sem v tem pogledu vedno našel pri avstrijski vladi uspehe, razumevanje in naklonjenost. Trenutne razlike v mnenjih v obojestranskih listih, odnosno v enem delu istih, gotovo ne bo moglo motiti obstoječe dobre odnose med obema državama. V ostalem pa upam, da se bo to razburjenje kmalu poleglo.«

Ustavna borba na Poljskem

Predsednik poljske vlade za spremembo ustave in za vlado močne roke

Varšava, 19. nov. AA. »Pat« poroča: Včeraj je predsednik vlade Switalski predaval o izpremcih ustave. Njegovo predavanje je bilo oddano potom radia. Predavatelj je najprvo naglašal, da je potrebna reforma ustave in da govori kot politik, ne pa kot pravnik. Nato je označil glavne smernice nove ustavne reforme, ki naj omogoči boljšo bodočnost. Podal je kratak pregled ustavnih bojov na Poljskem, ki niso drugega ko posledica borbe med desnico, ki je samo proti Pilsudskemu in levici, ki ljubosumno pazi na to, da ohrani suverene pravice narodnega predstavnstva. Sedanja poljska ustava je proizvod narodnega pokreta, ki je prišel do veljave meseca maja 1926. Za tem pokretom je tedaj stala večina naroda. Parlament, ki se identificira s pojmom naroda, je proti vsaki izdatni ustavni reformi, ki bi zmanjšala njegove prerogative. Opozicija stavlja v parlamentu vedno nove predloge, da tako odloži ustavno reformo. Parlament je s tem svojim postopanjem izgubil stike s ljudskimi množicami, ki se zelo zanimajo za to vprašanje in ki so odločno proti temu, da bi se Poljska vrnila v kaos pred letom 1926. Geografski in gospodarski položaj Poljske je tak, da zahteva čim večjo državno avtoriteto in čim trdnjšo organizacijo poljske države. Napačno je primerjati poljski parlamentarizem s parlamentarizmom v Franciji in Angliji. Poljska nima onega, s čimer razpolaga Francija in kar izravna razcepljenost parlamentarnih strank. Francija razpolaga z velikim številom močnih politikov, ki jamčijo za stalnost režima in za kontinuiteto francoske politike. Zato v Franciji ne čutijo hude razcepljenosti parlamentarnih strank. Takih osebnosti ni na

Poljskem, ki pa je zato bogata s strankami in frakcijami. Zato ni nobene sličnosti med poljskim in francoskim ali angleškim parlamentarizmom. Na Poljskem sedaj ni mogoče sestaviti stalne parlamentarne večine.

Zato se zadnja leta neprestano vrste vlade in njihovi režimi trajajo samo po nekoliko mesecev. Vsaka vlada skuša ostati čimdalje na oblasti. Vrh tega je Poljska še daleč od tega, kar je bistveno za angleško parlamentarno življenje. To je, fair play. Kolikor se da presoditi ta osnovna lastnost angleškega parlamentarnega življenja, ne bo uresničena na Poljskem ne v bližnji ne v daljni bodočnosti. Zato je mogoče rešiti Poljsko pred neprestanimi krizami samo s poglobitvijo avtoritete in oblasti predsednika republike. Politično življenje na Poljskem je tako, da potrebuje močnih osebnosti. Parlamentarni režim, ki je neomejen, vodi neizbežno do hipertrofije birokracije. Ta nevarnost je dokaj manjša, kadar je na vladi režim močne roke. Ustavne reforme ne morejo rešiti onih, ki so za preširoko demokracijo. Načrt opozicijskih strank gre za tem, da se izpremeni samo volilni zakon in da se po drugi strani razširijo prerogative parlamenta. Te stranke zahtevajo stalno zasedanje parlamenta, celo za primer, da so razpisane nove volitve. Poljski je onemogočen vsak razvoj, ako se ne ustvari močna in stalna vlada. Parlament je proti temu in zato je izključeno sodelovanje glede ustavne reforme.

Vlada je odločena, da ne odstopi, ne glede na to, ali ima v parlamentu aritmetično večino. Tabor, ki se zbira okoli Pilsudskega, bo moral prebroditi še dokajšnje težkoče, toda ustavna reforma bo končno vendarle taka, kakor jo je zamislil maršal Pilsudski.

Hudi boji na daljnem vzhodu

Pariz, 20. nov. AA. Po poročilu iz Harbina se je te dni bila huda topovska bitka med Rusi in kitajskimi vojaškimi oddelki v bližini postaje Mančulje. Rusi so obstreljevali kitajske jake. Kitajci imajo več ko 300 mrtvih in ranjenih. Sovjetski letalci so uničili kolodvor v Daljnem Noru.

London, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Po poročilu iz Mukdena so Rusi po hudih bojih, v katerih je padlo 2000 Kitajcev, zavzeli Dalajnor in Mančuli. Na vzhodni fronti so ruske čete na več krajih prekoračile kitajsko mejo. V Hejhu so zbrane velike množice vojaštva.

Razprava o vzhod. reparacijah prekinjena

Pariz, 20. nov. AA. »Echo de Paris« priobčuje komentarje včerajšnjih dogodkov v komisiji za vzhodne reparacije in veli, da vesele niso bile složne in da nosijo zato odgovornost za prekinjeno delo te komisije. Verjetno je, da bo Italija kasneje vendarle izpremenila svoje zadržanje. Bolgarska se očitno udaja podmeni, da ji bo haška konferenca odredila manjše reparacije.

»Journal« napoveduje, da bo morala Bolgarska, ki je odklonila predlog komisije za vzhodne reparacije o 37 reparacijskih obrokih po 12 in pol milijonov frankov, plačati 36 obrokov po 15 milijonov, kakor so to odredili strokovnjaki na pariški konferenci.

Pariz, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Odbor za vzhodne reparacije, ki se je včeraj zopet posvetoval o bolgarskih reparacijah, se je odločil, dokler se ne vrne bolgarska zastopnika Burov in Molov, ki sta po nedeljskem razgovoru s Tardieu-em odpotovala v Sofijo po nove instrukcije.

O skupni francosko-angleško-italijanski demarši pri bolgarski vladi poroča »Petit Parisien«, da so opozorili bolgarsko vlado na že dovoljene velike popuste in na to, da bodo reparacijski upniki, če Romunija ne sprejme

zadnjega posredovalnega predloga za 37 anuitet v višini 12,5 milj. zlatih frankov, enostavno prepustili določitev bolgarskih obveznosti odboru za vzhodne reparacije, ki je dosedaj bolgarske anuitete znižal samo na 15 milj. zlatih frankov. »Echo de Paris« pa poroča, da je odbor še včeraj sklenil, prekiniti tudi razprava o bolgar. reparacijah ter da je v zaključ. protokolu ugotovil, da je Bolgarska v nasprotju z časnikarskimi poročili o rezultatu demarše v Sofiji odklonila predloge odbora, ne da bi si izgovorila čas za pomislek. V takih razmerah je torej nadaljevanje razprav popolnoma izključeno. Odbor bo uvedel proti Bolgariji isti postopek, kakor proti Madžarski, ugotovil brezuspešnost razprav in odstopil predmet drugi haški konferenci v razpravo. S tem je delo odbora, ker je prišlo do sporazuma samo z Avstrijo, prišlo do oficielnega zaključka, da si je malo zadovoljiv.

Sofija, 20. nov. AA. Komisar Društva narodov Charond je prepovedal izplačilo preostalega zneska investicijskega posojila Bolgarski, dokler bolgarska vlada ne izpremeni novega bolgarskega železniškega zakona, kakor zahteva komisar Društva narodov. Kakor je znano, je ta spor starejšega datuma.

Pred pogajanj med Italijo in Francijo

Pariz, 20. nov. (Tel. »Slov.«) O včerajšnjem obisku italijanskega poslanika Manzoni pri Briandu in o italijansko-francoskih predpogajanjih za londonsko pomorsko konferenco, ki so se s tem obiskom obnovila, pišejo francoski listi očitno na višje povelje z največjo previdnostjo, vendar pa izrečno naglašajo, da o italijansko-francoski mornariški pariteti ne more biti nobenega govora. »Excelsior« izjavlja, da Francija sprči svojih front na treh morjih in svojega kolonialnega omrežja ne more dovoliti zmanjšanja svoje mornarice, ki bi potvrdilo ravnotežje v Sredozemskem morju in ki bi ne pomenilo nič manj, kakor da se mora Francija odreči svojemu posebnemu stanju v Afriki. »Echo de Paris« in »Matine« poročata, da se bodo že v najbližjem času začela v Parizu direktna pogajanja med

italijansko in francosko delegacijo. »Petit Parisien« smatra, da je Manzoni obiskal Brianda samo zato, da se določi datum za začetek teh posebnih pogajanj. Manzoni se je informiral, o katerih vprašanjih naj se po mnenju francoske vlade razpravlja. »Journal« izjavlja, da pri tem ne gre morda za enostavno »vilčno francosko-italijansko zenačenje v mornariškem vprašanju, temveč za »dobro razumevano ravnotežje, odgovarjajoče obojestranskim potrebam.«

Protest bolgarskih študentov

Sofija, 20. nov. AA. Študentje pripravljajo oster protest, ker je policija streljala nanje, ko so demonstrirali zaradi reparacij. Študentje so posetili Karadžova in zahtevali, naj vodjo 4. policijske stražnice upokoje.

Vsenarodna koalicija na Češkem

Praga, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Senzacija današnjega dne je sestava nove češkoslovaške vlade, ki je, četudi še ni definitivno izvršena, vendar verjetna za 99%. Ta vlada bi bila vsenarodna, čisto češka koalicija brez Nemcev, Madžerov in slovaške ljudske stranke. Nova vlada bi imela za seboj 46 čeških agrarcev, 39 čeških socialnih demokratov, 32 čeških narodnih socialistov, 25 poslancev češke ljudske stranke, 15 narodnih demokratov in 12 čeških obrtnikov, skupaj 169 poslancev.

Romunija odločno za Malo antanto

Bukarešta, 20. novembra. (Tel. »Slov.«) Poluradni romunski list »Trepate« komentira v uvodnem članku napade italijanskih listov proti Romuniji ter laskanje nasproti Madžarom, kakor tudi ultimativni ton, s katerim se Romunija pozivlja, da naj izbira prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo. List piše med drugim: Miroljubna politika, katere Romunija nikdar ne bo zapustila, ne dopušča niti najmanjše geste, ki bi se mogla tolmačiti kot sovražnost nasproti prijateljskim državam. Kar se tiče zahteve, da se odločimo za ali proti enemu naših prijateljev, moramo ugotoviti, da take zahteve ni moči smatrati za resno. Naša zunanja politika se opira sedaj na neomajno prijateljstvo z našimi velikimi zavezniki, na drugi strani pa na močne vezi, ki nas vežejo z Malo antanto in Poljsko in ki so sankcionirane z raznimi pogodbami, ki se vedno znova obnavljajo. V tem okviru so utrjene naše simpatije in prijateljstva in ne najdemo nobene nezdružljivosti med našimi čustvi do raznih naših prijateljev, od katerih nobenega ne bomo zapustili. »Adeverul« se izjavlja v popolnoma sličnem smislu.

Stroga pripravljenost dunajske policije

Dunaj, 20. nov. (Tel. »Slov.«) Dunajska policija je bila predvčerajšnjim in včeraj zvečer in ponoči strogo pripravljena. Stražila je večje število javnih prostorov, med drugimi tudi pošto hranilnico, zvezni kanclerski urad in brzojavni urad. Vzrok za take odredbe so bile divje govorice, ki so se širile na Nižjem Avstrijskem in po katerih je prišlo tudi do delne »mobilizacije« heimwehrovskih oddelkov. Oficielni list Heimwehra poroča o tem danes popoldne, da so imeli včeraj popoldne v parlamentu skupen razgovor zvezna predsednika Heimwehra dr. Steidle in dr. Pfriemer in pa nižjeavstrijski deželni voditelj Raab radi nesporazumljenj, ki vladajo med štajerskimi in nižjeavstrijskimi Heimwehrovci. Tedaj se je nenadoma zglasil pri njih vojni minister Vaugoin ter jim sporočil, da je bila vlada obveščena o tem, da so Heimwehrovci nameravali ponoči od torka na sredo izvršiti puč in da so bile deloma že tudi pripravljene čete. Tudi se je tiskala proklamacija »na nemški narod«. Zato stavlja voditeljem vprašanje, koliko je resnice v teh vesteh. Heimwehrovska voditelja sta izjavila, da so to nerodne laži, nakar so dali dr. Steidle, dr. Pfriemer in tudi zvezni kancler dr. Schober pomirljiva zagotovila. Isti heimwehrovski list trdi, da so hoteli socialni demokrati s širjenjem takih govoric pritiskati na pogajanja v parlamentu o ustavnih vprašanjih. V enako svrhu jemlje tudi dunajska občina in posebno njej podrejena Zentral-sparkasse svoje znanle vloge iz bank, da bi razburile bančne ravnatelje in povzročila, da bi pri vladi posredovali glede vprašanja, kakšen položaj bo imel Dunaj v bodoči ustavi. Zvezni kancler dr. Schober je podal danes v ustavnem odboru zopet popolnoma optimistično izjavo, nakar je bil ta odbor odlogoden, da napravi prostor manjšemu delovnemu odboru za končno posvetovanje o ustavnem predlogu.

Nova zaupnica francoski vladi

Pariz, 20. novembra. (Tel. »Slov.«) Ministrski predsednik Tardieu je danes popoldne dosegel v poslanski zbornici novo zmago. Razprava o žitni politiki vlade je napredovala tako, da se je lahko začela razprava o zakonskem načrtu za ustanovitev državnega žitnega urada. Socialisti so zahtevali, da se uvede državni monopol za uvoz žita. Zbornica je predlog socialistov odklonila s 340 glasovi proti 245 glasovom. Tardieu je torej dosegel večino 95 glasov. V nadaljnjem poteku debate je bil vladni načrt sprejet skoraj soglasno. Glasovalo je 485 poslancev, proti vladi pa so glasovali samo 3 komunisti.

Cassone si zdravi oko v Rimu

Rim, 19. nov. AA. Minister za letalstvo Balbo je sprejel v posebni avdijenci polkovnika Cassoneja, letalskega atašee italijanskega poslaštva v Beogradu. Cassone je prispeval v Rim, da si zdravi oko. Balbo je ostal z njim v daljšem in prisrčnem razgovoru ter napovedal, da se bo vrnil v Beograd, kjer bo prevzel svoje dosedanje dolžnosti. Minister za letalstvo je čestital Cassoniju k njegovemu povratku v Beograd.

Dunajska vremenska napoved. Jasno vreme. Ponekod zjutraj megla. Na mnogih krajih ponoči snega.